

7. Η ΟΡΟΛΟΓΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΝΟΗΜΑΤΙΚΗ

Αναστασία Ευκλείδη, Ελένη Κασάπη, Χαρίτων Πολάτογλου

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Σκοπός μας είναι να συζητήσουμε θέματα που συνδέονται με την παραγωγή ελληνικής [δηλαδή τοπικής] βάσης νοηματικής ορολογίας για ακαδημαϊκούς σκοπούς. Με τη βάση ορολογίας της νοηματικής ελληνικής για ακαδημαϊκούς σκοπούς πιστεύουμε ότι θα δώσουμε διέξοδο στους χρήστες [ακούοντες και μη] οι οποίοι δε θα είναι πλέον υποχρεωμένοι να προστρέχουν αποκλειστικά σε αντίστοιχες διεθνείς βάσεις και, επίσης, πιστεύουμε ότι με τον τρόπο αυτό θα αποφευχθεί στην ελληνική γλωσσική μειονότητα της νοηματικής η επιβολή μιας "μητροπολιτικής ποικιλίας" ή κάποιων "μητροπολιτικών ποικιλιών" νοηματικής για ακαδημαϊκούς σκοπούς. Αυτή τη στιγμή υπάρχει το ενδεχόμενο της επιβολής μιας διεθνούς ποικιλίας εξαιτίας απλά και μόνο του γεγονότος ότι αυτές οι διεθνείς ποικιλίες της νοηματικής για ακαδημαϊκούς σκοπούς προηγούνται χρονολογικά κατά μία ή και δύο δεκαετίες συγκριτικά με το χρόνο έναρξης της δικής μας προσέγγισης στο θέμα της ελληνικής ορολογίας νοηματικής για ακαδημαϊκούς σκοπούς. Μία τοπική βάση για ακαδημαϊκούς σκοπούς θεσμοποιεί τη νόμιμη ύπαρξη της ελληνικής νοηματικής για ακαδημαϊκούς σκοπούς τόσο από γλωσσική όσο και από κοινωνικοπολιτισμική πλευρά. Το κύριο μεθοδολογικό πρόβλημα για την παραγωγή μιας βάσης ορολογίας της ελληνικής νοηματικής για ακαδημαϊκούς σκοπούς συνδέεται με:

1. την ανάγκη αναγνώρισης χαρακτηριστικών και στοιχείων άλλων διεθνών ποικιλιών,
2. τον καθορισμό των σχέσεων αυτών των ποικιλιών με τις ειδικές αξίες και ανάγκες του ελληνικού πολιτισμού της νοηματικής μειονότητας στην Ελλάδα.

TERMINOLOGY IN GREEK SIGN LANGUAGE

Anastasia Efklides, Eleni Kassapi, Hariton Polatoglou

SUMMARY

Our purpose concerning the construction of a Greek [local] sign language terminological base for academic purposes, we believe would offer a way to deal with

1. the inadequacy of central international bases, as well as
2. the problems arising from the imposition of only one "metropolitan variety" or a few "metropolitan varieties" of sign language for academic purposes, because the production of these international sign languages for academic purposes preceded our approach.

A local base for academic purposes recognizes the legitimate existence of the Greek sign language for academic purposes both from a linguistic point of view as well as from a socio-cultural point of view.

The main methodological problems for the construction of a Greek sign language terminological base for academic purposes regard:

1. the need to recognize the characteristics and elements of other international varieties,
2. their definition in relation to the specific values and needs of the Greek sign language culture.

0 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στην ανακοίνωσή μας αυτή θα επικεντρωθούμε σε ζητήματα λεξιλογίου και φρασεολογίας σε πλαίσιο μετάφρασης/διερμηνείας ελληνικής < >ελληνικής νοηματικής για ακαδημαϊκούς σκοπούς.

Πώς θα ορίσουμε τα όρια της ελληνικής ακαδημαϊκής νοηματικής και κατά συνέπεια πώς θα συλλέξουμε από αυτή τα λεξικογραφικά μας δεδομένα;

1 ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ

Μία δυνατότητα είναι η διεθνής συνεργασία για τη διερεύνηση και τον καθορισμό των εθνικών ορίων καθώς και την παραγωγή μονόγλωσσων και στη συνέχεια δίγλωσσων ελληνικών [τοπικών] και πολύγλωσσων λεξικών.¹

Στο πλαίσιο κάθε γλωσσικής κοινότητας υπάρχουν όροι που είναι κατανοητοί τοπικά, όπως εκπαιδευτικοί [βαθμίδες εκπαιδευτικές, τίτλοι σπουδών, εκπαιδευτικοί ρόλοι]² ή νομικοί [ονομασίες δικαστηρίων, διαδικασιών και πράξεων]³.

Στην περίπτωση αυτή θα χρειαστεί να επεξεργαστούμε συγκριτικά δεδομένα:

¹ Louis Fernando Lara p.12-13. Παραπέμπουμε σε εργασία που είναι και η πηγή απο την οποία μεταφέρουμε εμπειρία για τις επιλογές λήψης αποφάσεων σχετικά με την παραγωγή βάσης ορολογίας στην ελληνική νοηματική για ακαδημαϊκούς σκοπούς. Ο Lara χειρίζεται με επιτυχία προβλήματα σχετικά με την παραγωγή τοπικών λεξικών της ισπανικής, γεγονός που παρουσιάζει πολλές ομοιότητες με το ζήτημα της παραγωγής τοπικών λεξικών ορολογίας της νοηματικής.

² Paul Kusmaul pp.1-14.

³ Veda Charrow, Jo Ann Crandall and Robert Charrow pp. 175-190.

1. της γαλλικής,
2. της αμερικανικής,
3. της καναδικής,
4. της αγγλικής και
5. της ελληνικής ακαδημαϊκής νοηματικής.

Μία άλλη δυνατότητα είναι να δούμε τη νοηματική για ακαδημαϊκούς σκοπούς ως διεθνές γεγονός με:

1. κοινή ιστορία,
2. κοινό τύπο χρηστών,
3. κοινούς κανόνες παραγωγής και
4. κοινό σύστημα κατανομής δηλαδή κοινό διεθνές δίκτυο επικοινωνιακών σημείων όπου ο κάθε εθνικός επικοινωνιακός παραγωγιστικός πολιτισμός ορίζει τα τοπικά χαρακτηριστικά του.

Για παράδειγμα, τα μαθηματικά είναι ένα σύστημα από αξιώματα, ορισμούς, διεργασίες και θεωρήματα και χρησιμοποιούνται από τις θετικές επιστήμες για την περιγραφή της φύσης. Περιέχουν σύμβολα και έννοιες από τα ελληνικά, λατινικά, αραβικά κλπ. Μερικά παραδείγματα από καθαρά μαθηματικές σχέσεις είναι τα ακόλουθα:

$$\frac{1}{1^2} + \frac{1}{2^2} + \frac{1}{3^2} + \frac{1}{4^2} + \frac{1}{5^2} + \dots = \frac{\pi^2}{6}$$

$$e^{i\pi} = -1$$

$$\zeta(s) = \sum \frac{1}{n^s} = \prod (1 - p^{-s})^{-1}$$

Από την άλλη μεριά η διατύπωση των εξισώσεων του Einstein έχουν παρόμοια μορφή:

$$\mathbf{G}_{\mu\nu} = 8\pi G \mathbf{T}_{\mu\nu}$$

Επίσης πολλές φορές συναντάμε στις επιστήμες να χρησιμοποιούνται συντομεύσεις για συχνά χρησιμοποιούμενες περιγραφές είτε πειραματικών μεθόδων, είτε σημαντικών υλικών,

είτε χημικών ενώσεων, είτε παθήσεων. Έτσι έχουμε το DNA, HIV, PET, AIDS, RAM, CPU, PC, ISO, HACCP κλπ. Οι συντομεύσεις⁴ χρησιμοποιούνται οι ίδιες στις διάφορες γλώσσες. Θα ήταν καλό να αναφέρουμε ότι η αναγνώριση ότι οι ίδιες έννοιες πρέπει να έχουν την ίδια έκφραση στις διάφορες γλώσσες είχε ως αποτέλεσμα να επιλεγούν μέθοδοι και μέρη της ελληνικής γλώσσας για το σχηματισμό των επιστημονικών όρων. Αυτός ο κανόνας ακολουθείται σε μεγάλο βαθμό και σήμερα.

Επομένως έχουμε εξοικειωθεί με τομείς περιγραφής του πραγματικού κόσμου όπου τα σύμβολα και οι τύποι που τον απεικονίζουν έχουν διεθνή αποδοχή και χρησιμοποιούνται μέσα από διεθνείς συναινέσεις χωρίς να ανήκουν σε μία μόνο τοπική γλώσσα.

2. ΛΗΨΗ ΑΠΟΦΑΣΗΣ

Αποφασίσαμε να υιοθετήσουμε και τις δύο δυνατότητες που αναφέρουμε παραπάνω, δηλαδή να δώσουμε προτεραιότητα στην τοπικότητα [εθνική εκδοχή] εξαιτίας ενός κύριου παράγοντα, της γλωσσικής παράδοσης που ήδη έστω και άτυπα δημιουργούν οι ίδιοι οι χρήστες της ελληνικής νοηματικής σε ποικίλα σχολικά περιβάλλοντα σε συνδυασμό με τον δανεισμό διεθνών νευμάτων.

Η άμεση εισαγωγή αποκλειστικά ακαδημαϊκών διεθνών νευμάτων θα αποτελούσε επιβολή μίας μόνο μητροπολιτικής ακαδημαϊκής γλωσσικής ποικιλίας αποκλειστικά και μόνο γιατί χρονολογικά άλλες γλωσσικές κοινότητες επέλυσαν προβλήματα μετάφρασης και διερμηνείας της ακαδημαϊκής νοηματικής πριν απο εμάς.⁵

Το προτέρημα αυτής της προσέγγισης για τη ελληνική νοηματική γλωσσική κοινότητα έγκειται στην αναμενόμενη αποφυγή προβλημάτων που θα προέκυπταν από τη χρήση κεντρικών αποκλειστικά λεξικών ή βάσεων ακαδημαϊκής νοηματικής όπως χρησιμοποιούνται σε άλλες γλωσσικές κοινότητες νοηματικής.

3. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

Θα επιχειρήσουμε να παρουσιάσουμε κάποιες μεθοδολογικές όψεις συναφείς με τους στόχους-μας. Αυτές οι όψεις συνδέονται με το γενικό πρόβλημα της παραγωγής ενός

⁴ John H. Dirckx pp. 85-118.

⁵ Louis Fernando Lara p.11.

τοπικού ακαδημαϊκού λεξικού [ελληνικής νοηματικής] διεθνώς χρησιμοποιούμενων νοημάτων και νευμάτων.

Σε αντιδιαστολή με τα παραδοσιακά ειδικά λεξικά ή θησαυρούς τα λεξικά ή οι θησαυροί για την επίλυση ακαδημαϊκών αναγκών ακαδημαϊκής μετάφρασης/διερμηνείας για τις ανάγκες των χρηστών της ελληνικής νοηματικής και ιδίως φοιτητών σε τριτοβάθμια ιδρύματα θα πρέπει να περιλαμβάνουν:

1. όλες τις κοινές νεοελληνικές λέξεις,
2. ειδικούς όρους,
3. φρασεολογία, και επιπλέον,
4. αναπαραστάσεις των ισοδύναμων νευμάτων.⁶

Το corpus όρων και φράσεων για την ακαδημαϊκή ελληνική νοηματική θα πρέπει ήδη να είναι εκτεταμένο δεδομένου ότι χρήστες της νοηματικής επικοινωνούν μεταξύ-τους είτε

1. ως μαθητές γενικών ή ειδικών σχολείων είτε
2. ως φοιτητές πολλών και ανομοιογενών μεταξύ τους προπτυχιακών προγραμμάτων σπουδών.

Η οπτική μετάφραση [sight translation⁷] και η διερμηνεία⁸ ελληνικής < >νοηματικής ελληνικής⁹ για ακαδημαϊκούς σκοπούς έχουν να προσφέρουν πολλά δεδομένα τόσο για τη θεωρία της μετάφρασης¹⁰ όσο και για τη λεξικογραφία. Πηγές άντλησης των δεδομένων είναι:

⁶ Louis Fernando Lara p.11.

⁷ Αναφερόμαστε στην προφορική απευθείας μετάφραση γραπτών κειμένων. Συχνό γεγονός κατά την εθελοντική μετάφραση νοηματικής για ακαδημαϊκούς σκοπούς. Συνήθως συμβαίνει για την συμπυκνωμένη περιγραφή αποσπασμάτων ειδικών κειμένων και κυρίως κατά τη συζήτηση ομαδικών εργασιών σε προπτυχιακά μαθήματα. Για την έννοια "sight translation" βλ. Daniel Gile pp.60-65.

⁸ Τα ζητήματα που τίθενται κατά τις πολυσυστηματικές προσεγγίσεις για τη δημιουργία λεξικογραφικών βάσεων της ελληνικής νοηματικής συνδέονται με τη διερμηνεία νοηματικής και με την εκπαίδευση διερμηνέων νοηματικής. Eleni Kassapi, Anastasia Efklides, Hariton Polatoglou, Maria Myronidou, Maria-Teresa Papaioannou [Meta 50].

⁹ Η ελληνική νοηματική είναι γλώσσα νέα, η οποία στερείται καθιερωμένων νευμάτων για την απόδοση ορολογίας στις διάφορες επιστήμες, με αποτέλεσμα ο κάθε μεταφραστής/διερμηνέας να χρησιμοποιεί δικές-του αποδόσεις που, όμως δε σταθεροποιούνται λόγω μη καταγραφής και συναίνεσης επί των

1. τα τελικά μεταφραστικά προϊόντα,¹¹
2. η ενδιάμεση διαγλωσσική¹² και ενδογλωσσική¹³ επικοινωνία, πριν απο την παραγωγή των τελικών προϊόντων σε πλαίσιο ακαδημαϊκής διεμνησίας [γλωσσικής/παραγλωσσικής¹⁴] και τα επιμέρους συστατικά τους,
3. η επικοινωνιακή διαδικασία κατά τη διαδρομή του μεταφραστή γραπτού ή προφορικού λόγου από το κείμενο-πηγή μέχρι το κείμενο-στόχος.

Όπως σε κάθε άλλο μεταφραστικό γεγονός, η μετάφραση και η διερμηνεία ελληνικής < > νοηματικής ελληνικής για ακαδημαϊκούς σκοπούς αναμένεται να φωτίσουν όψεις:

1. του διαγλωσσικού ζεύγους αυτού,¹⁵

νευμάτων αυτών. Στο Α.Π.Θ., με πρωτοβουλία της Επιτροπής Κοινωνικής Πολιτικής, έχει ξεκινήσει μία προσπάθεια καταγραφής του προβλήματος και διασύνδεσης με βάσεις λεξικογραφικών δεδομένων του εξωτερικού ώστε να αναπτυχθεί η μελέτη και η έρευνα στην ελληνική νοηματική και τη διερμηνεία-της.

¹⁰ Η μετάφραση για ακαδημαϊκούς ή άλλους ειδικούς σκοπούς, γραπτών και προφορικών ειδικών κειμένων προς την ελληνική και το αντίθετο, προϋποθέτει σπουδές των μεταφραστών/διερμηνέων σε ειδικά αντικείμενα [γνώση της εννοιολογικής ταυτότητας των κειμένων και των επιμέρους συστατικών-τους], αποδοχή σαφών κριτηρίων κατά τη σταθεροποίηση των ισοδυναμιών [γνώσεις ιστορικής γλωσσολογίας, εξοικείωση στη διαχείριση ορολογίας και πρόσβαση σε βάσεις λεξικογραφικών δεδομένων]. Σε αυτό το πλαίσιο ζήτημα προτεραιότητας είναι η αναζήτηση ευρύτερων συναινέσεων για τη σταθεροποίηση ενός ρεαλιστικού σώματος κειμένων και όρων που θα μπορούμε να ανακαλύψουμε κατά τη διαδικασία μετάφρασης με στόχο τη βέλτιστη δυνατή επικοινωνία μεταξύ χρηστών της νοηματικής και της ελληνικής για ακαδημαϊκούς σκοπούς.

¹¹ Απο τη στιγμή που παράγονται μέσω μετάφρασης ειδικοί όροι οι οποίοι υιοθετούνται απο τους χρήστες της γλώσσας-στόχου, δημιουργούνται νέα λεξήματα που εντάσσονται στο λεξιλόγιο της γλώσσας-στόχου. Gideon Toury p. 215.

¹² Για τους ομιλητές της ελληνικής νοηματικής η ελληνική γλώσσα λειτουργεί ως ξένη γλώσσα, η επικοινωνία ανάμεσα στις δύο γλωσσικές κοινότητες είναι διαγλωσσική. Για το λόγο αυτό η Επιτροπή Κοινωνικής Πολιτικής αναζητά λύσεις ώστε οι φοιτητές-ομιλητές της νοηματικής να μαθαίνουν την ελληνική ως ξένη γλώσσα. Ένα άλλο ζήτημα που μας απασχολεί είναι η εκμάθηση άλλων ξένων γλωσσών αποκλειστικά απο φοιτητές-ομιλητές της νοηματικής που ενδιαφέρονται να πραγματοποιήσουν ένα μέρος των σπουδών-τους ή άλλες σπουδές στο εξωτερικό.

¹³ Δέν υπάρχει αυτή τη στιγμή στην Ελλάδα κάποιος αρμόδιος οργανισμός που να συγκεντρώνει και να εισάγει σε λεξικογραφική βάση νεύματα γενικής ή ειδικής γλώσσας. Eleni Kassapi, Anastasia Efklides, Hariton Polatoglou, Maria Myronidou, Maria-Teresa Papaioannou [Meta 50]

¹⁴ Ο διερμηνέας νοηματικής χρειάζεται την γνώση σε βάθος της τριπλής δομής της επικοινωνίας [γλωσσική, παραγλωσσική, κινησιακή] και θα πρέπει να εξασκηθεί στον έλεγχο των παραγλωσσικών και κινησιακών στοιχείων στην ελληνική και την ελληνική νοηματική με στόχο την αποφυγή φυγόκεντρων όψεων των κινήσεων-του και των χειρονομιών-του. Fernando Rojatos pp. 361-370 ./ Δέν έχουν καταγραφεί για την ελληνική και την νοηματική-της παραγλωσσικά και κινησιακά στοιχεία-τους, γεγονός που αφήνει κενά στην διαπολιτισμική εκπαίδευση των μεταφραστών/διερμηνέων ελληνικής νοηματικής και ελληνικής. Τα νεύματα που θα απεικονίσουν όρους πρέπει να είναι προσαρμοσμένα στους γενικούς μορφολογικούς [άρα και κινησιακούς και παραγλωσσικούς] κανόνες της ελληνικής νοηματικής. Juan Sager p.255.

2. των ερμηνευτικών [με βάση τα κείμενα και τον τρόπο] διαδρομών των συμμετεχόντων,
3. των προτύπων κατατμήσεων [φρασεολογία],
4. της κανονιστικής έννοιας της ισοδυναμίας [λεξιλόγιο/ορολογία/φρασεολογία],
5. των υφολογικών επιλογών των συμμετεχόντων [γλωσσικών-παραγλωσσικών, κινήσιων εγγύτητας]¹⁶,
6. του τρόπου παράδοσης του τελικού προϊόντος.¹⁷

4. ΜΕΣΑ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΗΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗΣ

Στο σημείο αυτό είναι αντικειμενικά απαραίτητη η συνεργασία μας τόσο με φυσικούς χρήστες της ελληνικής νοηματικής με ακαδημαϊκή εμπειρία όσο και με φυσικούς ομιλητές της ελληνικής για ακαδημαϊκούς σκοπούς.

Για τη σύνθεση αυτού του corpus είναι απαραίτητη η συλλογή video με ομιλητές νοηματικής για ακαδημαϊκούς σκοπούς από όλα τα Τμήματα όπου οι φοιτητές¹⁸ αυτοί φοιτούν με στόχο την ψηφιοποίηση¹⁹ νευμάτων. Η κεντρική μας ιδέα είναι να βιντεοσκοπηθούν συζητήσεις ή αφηγήσεις από κάθε αξιόλογη για τα ακαδημαϊκά δεδομένα περίπτωση επικοινωνίας και αυτό για διάστημα ίσο με τον ελάχιστο χρόνο φοίτησης στις σχολές και τα Τμήματα του Πανεπιστημίου-μας.

Άλλη πολυμεσική επιλογή που εξυπηρετεί την υλοποίηση των στόχων μας είναι ο λογογράφος με την υποστήριξη του οποίου μπορούμε να καταγράψουμε και να μεταγράψουμε προφορικά κείμενα ακαδημαϊκού λόγου από όπου αποδελτιώνονται με ευκολία φράσεις, όροι, λεξιλόγιο. Στην Επιτροπή Κοινωνικής Πολιτικής του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης έχουμε αρχίσει ένα πρόγραμμα επαφής με φοιτητές που

¹⁵ Θα έχουμε έτσι λέξεις και φράσεις μονόγλωσσης και δίγλωσσης πολυθεματικής κατεύθυνσης τόσο σε επίπεδο όρων όσο και σε επίπεδο εννοιών. Blaise Nkwenti-Azeh pp. 249-251.

¹⁶ Fernando Pojatos pp. 361-370 .

¹⁷ Miriam Shlesinger pp. 7-28

¹⁸ Στο Α.Π.Θ. φοιτούν τώρα 25 φοιτητές, φυσικοί ομιλητές της ελληνικής νοηματικής, οι οποίοι παρακολουθούν προπτυχιακά προγράμματα στα Τμήματα Κινηματογράφου, Καλών Τεχνών, Ψυχολογίας, Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής, Θεολογίας, Ιατρικής, Οδοντιατρικής, Αρχιτεκτονικής, Πολιτικών Μηχανικών, Φυσικής Αγωγής, Δασολογίας. Με βάση αυτά τα δεδομένα εντοπίζουμε και τις θεματικές-μας προτεραιότητες στην προσέγγισή-μας. Eleni Eleni Kassari, Anastasia Efklides, Hariton Polatoglou, Maria Myronidou, Maria-Teresa Papaioannou [Meta 50].

έχουν προβλήματα ακοής, να προσδιορίσουμε τις ανάγκες τους όσον αφορά τη χρήση των υπολογιστών, να αναζητήσουμε τις δυνατότητες που υπάρχουν για να ικανοποιηθούν οι απαιτήσεις τους, να δοκιμάσουμε λογισμικό και υλικό κατάλληλο για ανθρώπους με προβλήματα ακοής, και να προσαρμόσουμε το λογισμικό ώστε να τους είναι χρήσιμο ως «διαμεσολαβητής» για την πρόσβασή τους στα προφορικά ακαδημαϊκά κείμενα. Ένα παράδειγμα είναι η χρήση ενός λογισμικού που επιτρέπει την πληκτρολόγηση κειμένου μέσω της φωνής. Οι ελάχιστες απαιτήσεις για υλικό είναι ένας υπολογιστής με Pentium στα 1GHz, RAM 256 MB και 256 MB ελεύθερο χώρο στον σκληρό δίσκο. Το δοκιμάσαμε σε ένα Pentium 2.6 GHz και 256 MB RAM. Αρχικά πρέπει να ηχογραφηθεί η ανάγνωση του κειμένου και μετά αρχίζει το στάδιο της αναγνώρισης. Αυτό το στάδιο απαιτεί αρκετή μνήμη και παρατηρήσαμε αρκετή χρήση του δίσκου. Συνεπώς, απαιτείται μεγαλύτερη μνήμη για να τρέξει το πρόγραμμα σε ένα λογικό χρόνο. Διαπιστώσαμε, συγχρόνως, εύλογη ικανότητα αναγνώρισης. Η διεπαφή δε σχεδιάστηκε έχοντας υπόψη ανθρώπους με προβλήματα ακοής. Για το λόγο αυτό σχεδιάζουμε τώρα μίαν άλλη διεπαφή, η οποία να μπορεί να χρησιμοποιηθεί από ανθρώπους με προβλήματα ακοής. Επίσης μια ευκολία η οποία μπορεί να φανεί χρήσιμη, και η οποία δεν υπάρχει αυτή τη στιγμή, είναι να αναγνωρίζεται η φωνητική υπαγόρευση και από άλλες πηγές εκτός από το μικρόφωνο του υπολογιστή.

Στο στάδιο που διανύουμε τώρα, μας είναι ιδιαίτερα χρήσιμο να είμαστε σε διαρκή επαφή με ξένα πανεπιστήμια με κύριο, προς το παρόν, στόχο την ανάκτηση ήδη υπαρχόντων γλωσσαρίων.

Βιβλιογραφία

Charrow, Veda., Jo Ann Crandall and Robert Charrow. *Characteristics and Functions of Legal Language*, In *Sublanguage: Studies of Language In Restricted Semantic Domain*, Edited by Richard Kittredge and John Lehrberger, De Gruyeter, 1982, pp. 175-190.

Dirckx, John, *The Language of Medicine*, Praeger, 1983, pp. 85-118.

Galinski Christian and Heribert Picht, *Graphic and Other Semiotic Forms of Knowledge Representation in Terminology Management*, in *Terminology Management*, volume 1, Edited by Sue Ellen Wright and Gerhard Budin, Benjamins, 1997, pp. 42-62

Gile, Daniel. *Conference and Simultaneous Interpreting*, Edited by Mona Baker, in *Routledge Encyclopedia of Translation Studies*, Routledge, 1998, pp.60-65.

¹⁹ Christian Galinski and Heribert Picht, pp. 42-62.

Kassapi Eleni, Anastasia Efklides, Hariton Polatoglou, Maria Myronidou, Maria-Teresa Papaioannou in International Symposium 50, Meta, University of Montreal, Montreal, Canada.

Kussmaul, Paul. *Semantic Models and Translating*, in Target 6:1, Benjamins, 1994, pp.1-14.

Lara, Fernando Louis. *Methodology In a non-Spanish dictionary of the Spanish Language*. Edited by Robert F. Illson, Benjamins, 1987, p.12-13.

Nkwenti-Azeh Blaise, *Term Banks*, Edited by Mona Baker, in Routledge Encyclopedia of Translation Studies, Routledge, 1998, pp. 249-251.

Poyatos, Fernando. *Nonverbal Communication across Disciplines*, volume II: Paralanguage, Kinesics, Silence, Personal and Environmental Interaction, Benjamins, 2002, pp. 361-370.

Sager Juan, *Terminology*, Edited by Mona Baker, in Routledge Encyclopedia of Translation Studies, Routledge, 1998, p.255-258.

Shlesinger, Miriam. *Stranger in Paradigms*, Edited by Daniel Gile, Target 7:1, Benjamins, 1995, pp. 7-28.

Toury, Gideon. *Descriptive Translation Studies and Beyond*, Benjamins, 1995, p. 215.